

גמרא סדורה מסכת כתובות

פרק ז' - "הַמְדִיר"

לימוד מסכת זו מוקדשת
לרפואת מו"ר
הרב מרדכי בן רבקה שטרנברג שליט"א

המהדורה המאהיבה את הגמרא על לומדיה
מעניקה חווית הצלחה ושמחה
מאפשרת לימוד מהיר ובהיר בעין ובהבנה

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ה. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

כ"ג אלול תשפ"ב

מסכת כתובות פרק ז' - "המדייר"

1. ע, א-ב

רפ"י

מתני'

המדייר את אשתו מליהנות לו.
 אין הנאת תשמישו נאסר עליה
 דהא משועבד לה הלכך בשביל
 תשמיש אין לנו לכופו להוציא
 וליתן כתובה והנאת מזונות
 בגמרא פריך והא משועבד לה:
 יעמיד פרנס. שליח שיפרנסנה:
 בישראל. אם ישראל הוא שיכול
 להחזיר את גרושתו:
 ובכהן. שאם יגרשנה לא יוכל
 להחזירה ושמה סופו יתחרט
 יחבו ליה רבנן זימנא טפי:
 אחד מכל הפירות. קונם פרי
 פלוני עלי והוא קיים לה:
 שלא תתקשט באחד מכל
 המינין. קונם בושם פלוני עלי
 והוא קיים לה:
 בעניות שלא נתן קצבה. באשה
 עניה אם לא נתן קצבה לדבר עד
 מתי אסרו עליה הוא דיוציא
 ויתן כתובה אבל אם נתן קצבה
 תמתין עד אותו זמן ובגמרא
 מפרש עד כמה היא קצבתה:
 ובעשירות. שרגילות לכך:
 עד שלשים יום. אם לא הדירה
 יותר אין כופין להוציא:

גמ'

וכיון דמשועבד לה. למזונות:
 נעשה כאומר לה. דאע"ג דלא
 אמר הרי הוא כאומר דודאי
 אדעתא דהכי אדרה:
 בדלא ספקה. מזונות למעשה
 ידיה הקצוב לה במשנת אע"פ
 (לעיל דף סד):

מתניתין

המדייר את אשתו מליהנות לו,
 עד שלשים יום - יעמיד פרנס,
 יתר מיכן - יוציא ויתן כתובה.
 רבי יהודה אומר:
 בישראל: חדש אחד - יקיים,
 ושנים - יוציא ויתן כתובה,
 בכהן: שנים - יקיים,
 ושלשה - יוציא ויתן כתובה.

המדייר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות - יוציא ויתן כתובה.
 רבי יהודה אומר:
 בישראל: יום אחד - יקיים,
 שנים - יוציא ויתן כתובה,
 ובכהן: שנים - יקיים,
 שלשה - יוציא ויתן כתובה.

המדייר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין - יוציא ויתן כתובה.
 רבי יוסי אומר:
 בעניות - שלא נתן קצבה,
 ובעשירות - שלשים יום.

גמרא

וכיון דמשועבד לה - היכי מצוי מדיר לה?
 כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה?
 והתנן:

"קונם שאיני עושה לפיך" - אינו צריך להפיר.
 אלמא: כיון דמשועבדא ליה - לאו כל כמיניה דמפקע ליה לשיעבודה,
 הכא נמי, כיון דמשועבד לה - לאו כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה!

אלא, מתוך שיכול לומר לה: "צאי מעשה ידיך במזונותיך" -
 נעשה כאומר לה: "צאי מעשה ידיך במזונותיך".

עב

ואם איתא להא דרב הונא אמר רב,
 דאמר רב הונא אמר רב:

כולה אשה שתאמר לבעלה: "איני ניוזנת ואיני עושה",
 "קונם שאני עושה לפיך" - אמאי אינו צריך להפיר?
 לימא: מתוך שיכולה לומר: "איני ניוזנת ואיני עושה" -
 נעשה כמי שאומרת לו: "איני ניוזנת ואיני עושה"!

אלא לא תימא: "נעשה",
 אלא באומר לה: "צאי מעשה ידיך במזונותיך".

אי הכי,
 פרנס למא לה?

בדלא ספקה.

אי בדלא ספקה - הדר קושין לדוכתיה!

אמר רב אשי:
 במספקת לדברים גדולים, ואינה מספקת לדברים קטנים.

רש"י

הא רגילה בהו. ומשועבד לה :
 שהגיע זמן ולא נשאו.
 דמדאורייתא לא משועבד לה
 לפיכך חל הנדר דאיסור
 דאורייתא הוא ומדרבנן חייב
 לזונה לפיכך יעמיד פרנס :
 וניסת. דהשתא חייב במזונותיה
 והנדר כבר חל עליו :
 הא סברה וקבלה. יודעת היא
 שנאסר עליו לזונה וניסת לו :
 גבי מומין. בשלהי פרקין
 במתניתין :
 לענין מזוני מי אמרינן. סבורה
 הייתי יודעת היא שאי אפשר לה
 בלא מזונות :

הני "דברים קטנים" - היכי דמי?
 אי דרגילה בהו - הא רגילה בהו!
 ואי לא רגילה בהו - פרנס למא לה?

לא צריכא, דרגילה בבית נשא, וקא מגלגל בהדיה,
 דאמרה ליה: "עד האידנא דלא אדרתן - גלגלנא בהדך,
 השתא דאדרתן - לא מצינא דאגלגל בהדך".

ומאי שנא "עד שלשים יום"?

עד שלשים יום - לא שמעי בה אינשי, ולא זילא בה מילתא,
 טפי - שמעי בה אינשי, וזילא בה מילתא.

איבעית אימא:
 שהדירה כשהיא ארוסה.

ארוסה - מי אית לה מזוני?!

שהגיע זמן ולא נשאו.

דתנן:

"הגיע זמן ולא נשאו - אוכלות משלו,
 ואוכלות בתרומה".

ומאי שנא "עד שלשים יום"?

עד שלשים יום - עבד שליח שליחותיה,
 טפי - לא עבד שליח שליחותיה.

ואיבעית אימא:
 שהדירה כשהיא ארוסה, ונישאת.

נישאת - הא סברה וקבלה!

דאמרה: "כסבורה אני שאני יכולה לקבל,
 עכשיו אין אני יכולה לקבל".

אימר: דאמרינן הכי - גבי מומין,
 לענין מזוני - מי אמרינן הכי?!

אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא.

2. ע, ב

רס"י

ופרנס לאו שליחותיה עביד.
בתמיה נמצא עובר על נדרו:
הרי אלו יכתבו ויתנו. אע"ג דלא
אמר ליה לסופר כתוב ה"נ אע"ג
דלא אמר ליה זון שלוחיה הוא:
התם קאמר יכתוב. לשון צוואה
לשומע קולו:
בדליקה התירו לומר. בשבת
דמתוך שאדם בהול על ממונו אי
לא שרית ליה אתי לכבווי:
לאו למעוטי כי האי גוונא. בכל
איסורין שבתורה:
שאר איסורי שבת. דחמירי ולא
התירו בהן לומר העושה לי
מלאכה זו אינו מפסיד כדי
שישמעו עובדי כוכבים ויעשו
אבל בנדרים לא גזור:
דלעלמא קאמר. לא דמי
לשליחות כלל דלא ייחד איש
לעשותו אבל רגיל אצלו אימא
לא כו':

"עד שלשים יום - יעמיד פרנס".

ופרנס - לאו שליחותיה קא עביד?

אמר רב הונא:

באומר: "כל הון אינו מפסיד".

וכי אמר הכי - לאו שליחותיה קעביד?

והתנן:

"מי שהיה מושלך בבור,

ואמר: 'כל השומע קולו יכתוב גט לאשתו' - הרי אלו יכתבו ויתנו!"

הכי השתא?!

התם - קאמר: "יכתוב",

הכא - מי קאמר: "זון"?!

"כל הון" קאמר!

והא אמר רבי אמי:

בדליקה התירו לומר: "כל המכבה אינו מפסיד".

"בדליקה" - למעוטי מאי?

לאו, למעוטי כי האי גוונא!

לא, למעוטי שאר איסורים דשבת.

מתיב רבה:

"המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל - ילך אצל חנוני הרגיל אצלו,

ויאמר לו: "איש פלוני מודר הנאה ממני,

ואיני יודע מה אעשה לו".

הוא נוטן לו, ובא ונוטל מזה".

הכי הוא דשרי,

אבל "כל הון אינו מפסיד" - לא!

לא מיבעיא קאמר,

לא מיבעיא "כל הון אינו מפסיד" - דלעלמא קאמר,

אבל האי - כיון דרגיל אצלו וקאזיל קאמר ליה, כמאן דאמר ליה: "זיל הב ליה את" דמי,

קא משמע לן.

3. ע, ב - עא, א

רש"י

מעשה דבית חורון. בנדרים
בפרק השותפין:

גופא:

"המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל - הולך אצל חנוני הרגיל אצלו,
ואומר לו: "איש פלוני מודר הנאה ממני,
ואיני יודע מה אעשה לו".
הוא נותן לו, ובא ונוטל מזה.

ביתו לבנות,

וגדירו לגדור,

ושדהו לקצור - הולך אצל פועליו הרגילין אצלו,

ואומר להן: "איש פלוני מודר הנאה ממני,

ואיני יודע מה אעשה לו".

הן עושין עמו, ובאין ונוטלים שכרן מזה.

היו מהלכין בדרך ואין עמו מה יאכל - נותן לאחר לשום מתנה,
והלה נוטל ואוכל, ומוותר.

ואם אין שם אחר - מניח על גבי הסלע,

או על גבי הגדר,

ואומר: "הרי הן מופקדין לכל מי שיחפוץ",

והלה נוטל ואוכל, ומוותר.

ורבי יוסי אוסר."

אמר רבא:

מאי טעמא דרבי יוסי?

עאא, גזירה משום ^מעשה דבית חורון.

4. עא, א

רס"י

היינו תנא קמא. דאיהו נמי שלשים יום קאמר:
במפרש. שפירש שלשים יום הוא דלא כפינן ליה להוציא אלא יעמיד פרנס: משום דאיכא צערא דתרווייהו לא גרסינן: **יוציא ויתן כתובה**. לאלתר:
שנדרה היא. ומה יש לו עוד להמתין אי ניחא לה לדידה למישקל כתובתה ומיפק לא תבקש פתח לנדרה אבל היכא דאדרה איהו כגון מליהנות לו ימתין שמא ימצא פתח לנדרו:
וקסבר רבי מאיר הוא. שקיים נתן אצבע בין שיניה והשיכה לפיכך יתן כתובה וסתם מתניתין ר"מ היא:

"רבי יהודה אומר:

בישראל: חדש אחד - יקיים,
ושנים - יוציא ויתן כתובה,
בכהן: שנים - יקיים,
ושלשה - יוציא ויתן כתובה."

היינו תנא קמא!

אמר אביי:

כהנת אתא לאשמועינן.

רבא אומר:

חדש מלא וחדש חסר איכא בינייהו.

אמר רב:

לא שנו אלא במפרש,
אבל בסתם - יוציא לאלתר ויתן כתובה.

ושמואל אומר:

אפילו בסתם - לא יוציא, שמא ימצא פתח לנדרו.

והא איפלגו ביה חדא זימנא,

דתנן:

"המדיר את אשתו מתשמיש המטה - בית שמאי אומרים:
שתי שבתות.
ובית הלל אומרים:
שבת אחת."

ואמר רב:

מחלוקת במפרש,
אבל בסתם - יוציא לאלתר ויתן כתובה.

ושמואל אומר:

אפילו בסתם נמי - לא יוציא, שמא ימצא פתח לנדרו!

צריכא,

דאי איתמר בההיא - בההיא קאמר רב, משום דלא אפשר בפרנס,
אבל בהא, דאפשר בפרנס - אימא: מודה ליה לשמואל.
ואי אתמר בהא - בהא קאמר שמואל, משום דאפשר בפרנס,
אבל בההיא - אימא: מודה ליה לרב,
צריכא.

תנן:

"המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות - יוציא ויתן כתובה."
בשלמא לרב, כאן - בסתם,
כאן - במפרש,
אלא לשמואל, קשיא!

הכא במאי עסקינן:

כגון שנדרה היא וקיים לה איהו,
וקסבר רבי מאיר: הוא נותן אצבע בין שיניה.

וקסבר רבי מאיר: הוא נותן אצבע בין שיניה?!

והתנא:

"האשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה ולא הפר לה -
רבי מאיר ורבי יהודה אומרים:

רפ"י

אם רצה הבעל. מתחילה להפר
 יפר:
 ואם. לא רצה וקיים לה ואמר אי
 אפשי כו':
 בעניות שלא נתן קצבה. יוציא
 ויתן כתובה אלמא הוא נותן
 דהא בנדרה היא וקיים הוא
 אוקימתא למתניתין:
 הכי גרסינן והא תנן רבי יהודה
 אומר בישראל יום אחד יקיים.
 גבי שלא תטעום דאוקימתא
 בנדרה היא וקיים הוא וקאמר
 רבי יהודה יום אחד יקיים יתר
 מיכן יוציא ויתן כתובה:

היא נתנה אצבע בין שיניה,
 לפיכך, אם רצה הבעל להפר - יפר,
 ואם אמר: "אי אפשי באשה נדרנית" - תצא שלא בכתובה.
 רבי יוסי ורבי אלעזר אומרים:
 הוא נותן אצבע בין שיניה,
 לפיכך, אם רצה הבעל להפר - יפר,
 ואם אמר: "אי אפשי באשה נדרנית" - יוציא ויתן כתובה!"

איפוך: רבי מאיר ורבי יהודה אומרים:
 הוא נותן,
 רבי יוסי ורבי אלעזר אומרים:
 היא נתנה.

וסבר רבי יוסי: היא נתנה!?
 והתנן:
 "רבי יוסי אומר:
 בעניות - שלא נתן קצבה!"

אימא: רבי מאיר ורבי יוסי אומרים:
 הוא נותן,
 רבי יהודה ורבי אלעזר אומרים:
 היא נתנה.

וסבר רבי יהודה: היא נתנה!?
 והתנן:
 "רבי יהודה אומר:
 בישראל: יום אחד - יקיים!"

אימא: רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי אומרים:
 הוא נותן,
 ורבי אלעזר אומר:
 היא נתנה.

ואם תמצא לומר: זוגי זוגי קתני,
 אימא: רבי מאיר ורבי אלעזר אומרים:
 היא נתנה,
 רבי יהודה ורבי יוסי אומרים:
 הוא נותן.
 והא סתמא - דלא כרבי מאיר.

5. עא, א-ב

רס"י

אלמא בעל מצי מיפר. נדרי קישוט מדקניס ליה כתובה על שקיימו:
אם ארחץ אם לא ארחץ. בנדריס מפרש לה דאמרה תיאסר הנאת רחיצה עלי אם ארחץ ושבועה שלא ארחץ וכן אם אתקשט תיאסר הנאת קישוט עלי אם בבשמים אתקשט עד זמן פלוני: **אם לא אתקשט.** שבועה שלא אתקשט:

אין אלו נדרי עינוי נפש. ואין הבעל מיפר דלענות נפש כתיב: **בבגדי צבעונים.** גנאי ובזיון הוא לה ומתגנה עליו:
הכא במאי עסקינן. קישוט דמתני' דהכא:

בדברים שבינו לבינה. סם המשיר את השער:
בעפר פיר. בעפר חור שהוא גדל שם כלומר בדבר שהוא רגיל בו בקי הוא להשמר שאינו מזיקו:
פיר כמו פירא דכוורי (לקמן דף עט.) גומא: **אלא הכא במאי עסקינן דתלינהו לקישוטיה בתשמיש.** ומשום הכי מצי מיפר דדלמא מתקשטת ומיתסרא הנאת תשמישו עליה:

כופה ומשמשתו. שאינה יכולה לאסור עצמה עליו אבל יכולה לאוסרו עליה שתהא היא מודרת ולא הוא כגון הנאת תשמישו עליה דצריך הוא להפר שלא יאכילנה דבר האסור לה:
ולא תתקשט ולא תאסר. לר' יוסי כיון דאמר אין אלו נדרי עינוי נפש היאך יכול להפר ואי משום דתלינהו בתשמיש לא תתקשט ולא תיאסר:

א"כ קרו לה מנוולת. וכי מבזו מקשטא אישתכח דנדר זה אוסרה עליו לפיכך יכול להפר משום דברים שבינו לבינה:
ותתקשט ותאסר אי לבית שמאי. אמאי יוציא לאלתר ויתן כתובה ותתקשט ותאסר והות ליה כמדיר את אשתו מתשמיש המטה ותנן בפרק אף על פי לבית שמאי שתי שבתות ולבית הלל שבת אחת:

הני מילי. שיש לו זמן שמא ימצא פתח לנדרו היכא דאדרה איהו:

אבל היכא דנדרה איהו ואישתיק. ולא היפר אינה יכולה לגור אצלו כלל ואפי' עד שתאסר ע"י קישוט דסברה מיסנא סני לי:

[**"המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין - יוציא ויתן כתובה.**

רבי יוסי אומר:

בעניות - שלא נתן קצבה, ובעשירות - שלשים יום].

וסבר רבי יוסי: **"בעניות - שלא נתן קצבה", אלמא: בעל מצי מיפר.**

ורמיהו:

"אלו דברים שהבעל מיפר,

דברים שיש בהן עינוי נפש: "אם ארחץ",

"אם לא ארחץ",

"אם אתקשט",

"אם לא אתקשט".

אמר רבי יוסי:

אין אלו נדרי עינוי נפש.

ואלו הן נדרי עינוי נפש: "שלא אוכל בשר",

"שלא אשתה יין",

"שלא אתקשט צבעוניו"!

עא,ב

הכא במאי עסקינן:

בדברים שבינו לבינה.

הניחא למאן דאמר: **דברים שבינו לבינה - הבעל מיפר, אלא למאן דאמר: אין הבעל מיפר, מאי איכא למימר?**

דאמר:

דברים שבינו לבינה - רב הונא אומר:

הבעל מיפר.

רב אדא בר אהבה אומר:

אין הבעל מיפר,

שלא מצינו שועל שמת בעפר פיר.

אלא הכא במאי עסקינן:

כגון דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה,

דאמרה: "יאסר הנאת תשמישך עלי אם אתקשט".

כדאמר רב כהנא,

דאמר רב כהנא:

"הנאת תשמישי עליך" - כופה ומשמשתו.

"הנאת תשמישך עלי" - יפר,

לפי שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו.

ולא תתקשט ולא תאסר!

אם כן, קרו לה 'מנוולת'.

ותתקשט ותאסר,

אי לבית שמאי - שתי שבתות,

אי לבית הלל - שבת אחת!

הני מילי היכא דאדרה איהו - דסברה: מירתח רתח עילואי, והשתא מוטיב דעתיה, אבל הכא דנדרה איהי ושתיק לה - סברה: מדאישתק, מיסנא הוא דסני לי.

6. עא, ב

רפ"י

וכמה קצבה. כלומר אם נתן
קצבה עד כמה לא כייפינן ליה
להוציא:
נהנית מריח קשוטיה.
שנתקשטה לפני הנדר:

"רבי יוסי אומר:

בעניות - שלא נתן קצבה".

וכמה **"קצבה"?**

אמר רב יהודה אמר שמואל:
שנים עשר חדש.

רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
עשר שנים.

רב חסדא אמר אבימי:
רָגֵל,
שכן בנות ישראל מתקשטות ברגל.

"ובעשירות - שלשים יום".

מאי שנא **"שלשים יום"?**

אמר אביי:
שכן אשה חשובה נהנית מריח קשוטיה שלשים יום.

7. עא, ב

רס"י

מתני'

כשהן בעיר אחרת. דרך בתם
ללכת אצלם ברגלים:
רגל אחד. מציא מוקמא אנפשה
שלשה לא מציא מוקמא ובגמרא
פריך הא שנים מאי:
שנועל בפניה. בגמ' מפרש:
מחמת דבר אחר. בגמרא מפרש:
שתאמרי לפלוני. בגמרא מפרש:
שזהא ממלאה ומערה. בגמרא
מפרש:

גמ'

סיפא. דקתני שלשה יוציא הא
שנים יקיים אתאן לכהנת:
רדופה. לילך לבית אביה תמיד
שנים יוציא שאינה רדופה שנים
יקיים: דכתיב לא גרסי':
אישי. לשון אישות ונישואין:
ככלה בבית חמיה. שכבר ניסת
וגם לבה בבעלה ואינה בושה
הימנו:

מתניתין

המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה,
בזמן שהוא עמה בעיר: חודש אחד - יקיים,
שנים - יוציא ויתן כתובה.
ובזמן שהוא בעיר אחרת: רגל אחד - יקיים,
שלשה - יוציא ויתן כתובה.

המדיר את אשתו שלא תלך לבית האבל,
או לבית המשטה - יוציא ויתן כתובה,
מפני שנועל בפניה.

ואם היה טוען משום דבר אחר - רשאי.
אמר לה: "על מנת שתאמרי לפלוני מה שאמרתי לי",
או: "מה שאמרתי לך",
או: "שתהא ממלאה ומערה לאשפה" - יוציא ויתן כתובה.

גמרא

הא גופא קשיא:
אמרת: **"רגל אחד - יקיים",**
הא שנים - יוציא ויתן כתובה.
אימא סיפא: **"שלשה - יוציא ויתן כתובה",**
הא שנים - יקיים!

אמר אביי:
סיפא אתאן לכהנת, ורבי יהודה היא.

רבה בר עולא אמר:
לא קשיא:
כאן - בךדופה,
כאן - בשאינה רדופה.

"אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום" (שיר השירים ח, י).

אמר רבי יוחנן:
ככלה שנמצאת שלמה בבית חמיה,
ורדופה לילך ולהגיד שבחיה בבית אביה.

"והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי, ולא תקראי לי עוד בעלי" (הושע ב, יח).

אמר רבי יוחנן:
ככלה בבית חמיה, ולא ככלה בבית אביה.

8. עא, ב - עב, א

רש"י

איכא נועל בפניה. דלת של שמחה ופיקוח צער :
 סופנה. קבורה כשם שלא גמלה חסד כך לא יגמלו עמה :
 דיספד. יתן אל לבו שאף הוא יספדוהו ואל ירע לו אם נהג כן :
 דידל. הרים קולו בבכי ובמספד :
 דלואי. ליוה את המטה מבית האבל לקבר :

"המדייר את אשתו שלא תלך לבית האבל,
 או לבית המשטה - יוציא ויתן כתובה,
 מפני שנועל בפניה".

עבא בשלמא "לבית המשטה" - איכא "נועל בפניה",
 אלא "לבית האבל" - מאי "נועל בפניה" איכא?

תנא:

"למחר היא מתה, ואין כל בריה סופדה",

ואיכא דאמרי:

"אין כל בריה סופדה".

תניא:

"היה רבי מאיר אומר:

מאי דנתיב: "טוב ללקת אל בית אבל מלקת אל בית משטה,

באשר הוא סוף כל האדם,

והחי יתן אל לבו" (קהלת ז, ב),

מאי "והחי יתן אל לבו"?

דברים של מיתה".

דספד - יספדוניה,

דקבר - יקברוניה,

דידל - ידלוניה,

דלואי - ילוניה,

דטען - יטענוניה.

רש"י

9. עב, א

"וְאִם הָיָה טוֹעֵן מִשּׁוּם דְּבַר אַחֵר - רִשְׁאִי".

מאי "דְּבַר אַחֵר"?

אמר רב יהודה אמר שמואל:
משום בְּנֵי אָדָם פְּרוֹצִין שְׁמֻצִיִּין שָׁם.

אמר רב אשי:
לא אמרן אֱלָא דְאִתְחַזַּק,
אבל לא אִתְחַזַּק - לא כָּל כְּמִינִיהּ.

10. עב, א

רפ"י

שתהא ממלאה ונופצת. לאחר
שתשמש וימלא רחמה שכבת
זרע תרוץ ברגליה ותנפצנו שלא
יקלוט ותתעבר:
ריחיים ותנור. המטלטלין:

"ואם אמר לה: 'על מנת שתאמרי [לפלוני מה שאמרתי לי' ... - יוציא ויתן כתובה"].

ותימא!

אמר רב יהודה אמר שמואל:
דברים של קלון.

"או: 'שתהא ממלאה ומערה לאשפה' - [יוציא ויתן כתובה"].

ותיעבד!

אמר רב יהודה אמר שמואל:
שתמלא ונופצת.

במתניתא תנא:
"שתמלא עשרה בדי מים ותערה לאשפה".

בשלמא לשמואל - משום הכי **"יוציא ויתן כתובה"**,
אלא למתניתא - מאי נפקא לה מינה?
תיעבד!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
מפני שנראית כשוטה.

אמר רב כהנא:
המדיר את אשתו שלא תשאל,
ושלא תשאיל: נפה,
וכברה,
ורחים,
ותנור - יוציא ויתן כתובה,
שמשאיה שם רע בשכינותיה.

תניא נמי הכי:
**"המדיר את אשתו שלא תשאל,
ושלא תשאיל: נפה,
וכברה,
ורחים,
ותנור - יוציא ויתן כתובה,
מפני שמשאיה שם רע בשכינותיה"**.

וכן היא שנדרה שלא תשאל,
ושלא תשאיל: נפה,
וכברה,
ורחים,
ותנור,
ושלא תארוג בגדים נאים לבגיו - תצא שלא בכתובה,
מפני שמשאיתו שם רע בשכיניו."

11. עב, א

רש"י

מתני'
דת יהודית. שנהגו בנות ישראל
 ואע"ג דלא כתיבא :
וטווה בשוק. בגמרא מפרש :
במדברת בתוך ביתה. מפרש
 בגמרא :

גמ'
היכי דמי. דהאכילתו :
אי דידע. כשאכל :
נפרוש. ולא יאכל :
מנא ידע. מי אמר לו אחרי כן
 שהוא בא להוציאה :

מתניתין

וְאַלּוּ יוֹצְאוֹת שְׁלֹא בְּכַתּוּבָה:
 הָעוֹבֶרֶת עַל דֵּת מִשָּׁה,
 וְיִהוּדִית.

וְאִיזוֹ הִיא "דֵּת מִשָּׁה"?
 מֵאֲכִילָתוֹ שְׁאִינוֹ מְעוֹשֵׁר,
 וּמִשְׁמִשְׁתּוֹ נָדָה,
 וְלֹא קוֹצֶה לָּהּ חֶלֶה,
 וְנוֹדֶרֶת וְאִינָה מְקַיֶּימֶת.

וְאִיזוֹהִי "דֵּת יִהוּדִית"?
 יוֹצְאָה וְרֹאשָׁה פְּרוּעַ,
 וְטוּוֹה בַּשּׁוּק,
 וּמַדְבֵּרֶת עִם כָּל אָדָם.
אָבָא שְׂאוּל אוֹמֵר:
 אִפִּי הַמְּקַלֵּלֶת יוֹלְדִיו בְּפָנָיו.
רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר:
 אִפִּי הַקּוֹלְנִית.
 וְאִיזוֹהִי "קוֹלְנִית"?
 לְכַשְׁהִיא מַדְבֵּרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וּשְׂכִינֶיהָ שׁוֹמְעִין קוֹלָהּ.

גמרא

"מֵאֲכִילָתוֹ שְׁאִינוֹ מְעוֹשֵׁר".

הִיכִי דְּמִי?
 אִי דִידַע - נְפְרוּשׁ!
 אִי דְלֹא יָדַע - מִנָּא יָדַע?

לֹא צְרִיכָא, דְּאֻמְרָה לִיה: "פְּלוּנִי כְּהֵן תִּיקֹן לִי אֶת הַכָּרִי",
 וְאֻזִּיל שִׁילִיה, וְאַשְׁתַּכַּח שִׁיקְרָא.

12. עב, א

רש"י

הוחזקה נדה בשכינותיה.
 שראוה לובשת בגדי נדות
 ולבעלה אמרה טהורה אני
 ושמשה:
 בעלה לוקה. אם התרו בו וכי
 האי גוונא משכחת לה למתני
 דלאחר תשמיש הודיעוהו
 שכינותיו שהוחזקה נדה:

"ומשמשתו נדה".

היכי דמי?

אי דידע בה - נפרוש!

אי דלא ידע - נסמוד עילוה,

דאמר רב חיינא בר כהנא אמר שמואל:

מנין לנדה שסופרת לעצמה?

שנאמר: "וספרה לה שבעת ימים"¹⁷⁹ (ויקרא טו, כח),

"לה" - לעצמה!

לא צריכא, דאמרה ליה: "פלוני חכם טיהר לי את הדם",
 ואזל שייליה, ואשתכח שיקרא.

ואיבעית אימא:

בדרב יהודה,

דאמר רב יהודה:

הוחזקה נדה בשכינותיה - בעלה לוקה עליה משום נדה.

רפ"י

13. עב, א

"ולא קוצה לה חלה".

היכי דמי?

אי דידע - נפרוש!

אי דלא ידע - מנא ידע?

לא צריכא, דאמרה ליה: "פלוני גבל תיקון לי את העיסה",
ואזיל שיליה, ואשתכח שיקרא.

14. עב, א

רש"י

בנים מתיים. בפי' במה מדליקין (שבת לב:.) יליף מוחבל את מעשה ידיך:
ידידנה. משמע בעצמו קונם עליך דבר פלוני:
יחזור ויקניטנה. אין לו להוציאה אלא כך יתקננה:
בכפיפה. בתוך סל אחד שכשלא ישמר ישכנו אף זה יבא לידי שתקלקלו:
מאן דמתני לה אהא. דר"י דתני תקנתא אחלה כל שכן אנדרים דלא שכיחי:

"וְנוֹדַרְתָּ וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת".

דאמר מר:

"בְּעוֹן נְדָרִים - בְּנִים מְתִים,

שְׁנֵאמַר: "אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיָּא אֶת בְּשׂוּרְךָ,

[וְאֵל תֵּאמַר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ מִי שִׁגְגָה הִיא,

לְמָה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ, וְחִבַּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ"] (קהלת ה, ה),

וְאִיזוּ הֵן מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אָדָם?

הֵיוֹ אוֹמֵר: בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו".

רב נחמן אמר:

מֵהֶכָּא: "לִשְׁוֹא הַבֵּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם" (ירמיה ב, ל),

"לִשְׁוֹא" - עַל עֲסָקֵי שְׁוֹא.

תניא:

"הִיה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:

כָּל הַיּוֹדֵעַ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁנוֹדַרְתָּ וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת - יִחְזוֹר וְיִדְרֹנָהּ.

"יִדְרֹנָהּ"!!

בְּמֵאֵי מִתְקַן לָהּ?

אָלָא: יִחְזוֹר וְיִקְנִיטְנָהּ, כְּדֵי שֶׁתִּדּוֹר בְּפָנָיו וַיִּפֹּר לָהּ.

אָמְרוּ לוֹ:

אִין אָדָם דָּר עִם נָחֵשׁ בְּכַפִּיפָה".

תניא:

"הִיה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

כָּל הַיּוֹדֵעַ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁאֵינָהּ קוֹצֶה לוֹ חֵלָה - יִחְזוֹר וַיִּפְרִישׁ אַחֲרֶיהָ.

אָמְרוּ לוֹ:

אִין אָדָם דָּר עִם נָחֵשׁ בְּכַפִּיפָה".

מֵאֵן דְּמַתְּנִי לָהּ אַהֲא - כָּל שֶׁכֵּן אַהֲד,

אַבֵּל מֵאֵן דְּמַתְּנִי אַהֲד - אַבֵּל הָא, זִימְנִין דְּמַקְרִי וְאַכִּיל.

15. עב, א-ב

רפ"י

דאורייתא היא. ואמאי לא קרי לה דת משה:
אזהרה. מדעבדינן לה הכי לנוולה מדה כנגד מדה כמו שעשתה להתנאות על בועלה מכלל דאסור א"נ מדכתיב ופרע מכלל דההוא שעתא לאו פרועה הות שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש וכן עיקר:
קלתה. סל שיש לו מלמטה בית קבול להולמו בראשו ובית קיבול מלמעלה לתת בו פלך ופשתן:
הוי. לשון מקשה:
א"כ. דבחצר יש בה משום פריעה:
ודרך מבוי. דלא שכיחי רבים:

"ואיזוהי דת יהודית?"
 יוצאה וראשה פרוע."

"ראשה פרוע" - דאורייתא היא,
 דכתיב: "ופרע את ראש האשה" (במדבר ה, יח),
 ותנא דבי רבי ישמעאל:
 "אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש!"

עב,ב דאורייתא - אקלתה שפיר דמי,
 דת יהודית - אפילו קלתה נמי אסור.

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
 קלתה - אין בה משום פרוע ראש.

הוי בה רבי זירא:
 היכא?

אלימא: בשוק - דת יהודית היא!
 ואלא: בחצר - אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה!

אמר אביי ואיתימא רב כהנא:
 מחצר לחצר ודרך מבוי.

16. עב, ב

רש"י

בטוה ורד כנגד פניה. טוה
בכפה על ירכה וחוט מתרדד
כנגד פניה של מטה:

"וטוה בשוק".

אמר רב יהודה אמר שמואל:
במראה זרועותיה לבני אדם.

רב חסדא אמר אבימי:
בטוה ורד¹⁸⁰ כנגד פניה.

17. עב, ב

רש"י

שדיתיה. השליכתהו:

"ומדברת עם כל אדם".

אמר רב יהודה אמר שמואל:
במשחקת עם בחורים.

אמר רבה בר בר חנה:
זימנא חדא הנה קאזילנא בתריה דרב עוקבא,
חזיתיה לההיא ערבא דהוה יתבה, קא שדיא פילפה וטוזה ורד כנגד פניה.
ביו דחזיתין, פסיקתיה לפילפה שדיתיה.
אמרה לי: עולם, הב לי פלך.
אמר בה רב עוקבא מילתא.

מאי אמר בה?

רבינא אמר:
"טוזה בשוק" אמר בה.

רבנן אמרי:
"מדברת עם כל אדם" אמר בה.

18. עב, ב

רָשׁ"י

במקללת יולידיו בפני מולידיו.
כלומר בפניו דמתני' לא תימא
לפניו ממש אלא אפילו מקללת
אביו של בעל בפני בנו של בעל:
וסימניך אפרים ומנשה וגו'.
ופסוק זה יהא לך סימן על
משנתינו לזכור על ידו דבפניו
דמתני' [לא תימא בפניו ממש
אלא] בפני בנו קאמר והוי כאילו
בפניו:
אפרים ומנשה וגו'. בני בניו
כבניו:
אמר רבה. לפרושי מילתיה דר"י
כגון דאמרה ניכליה אריא לסבא
חמיה:
באפי בריה. בפני בנו של בעל
אומרת כן:

"אבא שאול אומר:

אף המקללת יולדיו בפניו".

אמר רב יהודה אומר שמואל:

במקללת יולדיו בפני מולידיו,

וסימניך: "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי" (בראשית מו, ה).

אמר רבה:

דאמרה ליה: "ניכליה אריא לסבא", באפי בריה.

19. עב, ב

רס"י

על עסקי תשמיש. כשמדבר
עמה על עסקי עונה מריבה עמו
ומשמעת לשכניו והוא בוש
בדבר:
ונשמע קולה. שתשמיש קשה לה
וצועקת:
גבי מומין. בשילהי פירקין:

"רבי טרפון אומר:
אף הקולנית".

מאי "קולנית"?

אמר רב יהודה אמר שמואל:
במשמעת קולה על עסקי תשמיש.

במתניתא תנא:
"במשמעת בחדר זו ונשמע קולה בחדר אחרת".

ונתנייה גבי מומין במתניתין!

אלא מחזורתא כדשנין מעיקרא.

20. עב, ב

רפ"י

מתני'

כנסה סתם. בגמ' מפרש אי קאי ארישא אהך דקידשה על תנאי או מילתא באפי נפשה:
מומין הפוסלין בכהנים. בבכורות קתני להו:

גמ'

כי האי גוונא. משנה זו שנויה בקדושין בפרק האיש מקדש ומאי שנא דסתמה רבי תרי זימני:

הכא. דמכילתין דהכא בכתובות קאי איצטריך ליה למיתניא משום כתובות כדקתני סיפא תצא שלא בכתובה:

תנא קדושין. רישא דמתניתין אינה מקודשת:

אטו כתובות. אידי דנקטה משום כתובות:

מתניתין

המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת. כנסה סתם, ונמצאו עליה נדרים - תצא שלא בכתובה.

על מנת שאין בה מומין, ונמצאו בה מומין - אינה מקודשת. כנסה סתם, ונמצאו בה מומין - תצא שלא בכתובה. כל המומין הפוסלין בכהנים - פוסלין בנשים.

גמרא

ותנן נמי גבי קדושין כי האי גוונא!

הכא - כתובות איצטריכא ליה, תנא קדושין אטו כתובות.

התם - קדושין איצטריכא ליה, תנא כתובות אטו קדושין.

21. עב, ב

רס"י

שלא תאכל בשר. דהוי עינוי נפש ומתגנה עליו :
ארישא. דאתני בהדה :
אסיפא. וקסבר סיפא דמתני'
 מילתא באפי נפשה וקידשה
 סתם וכנסה סתם קאמר :

[**"המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת. בנסה סתם, ונמצאו עליה נדרים - תצא שלא בכחונה".**]

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק:
 באלו נדרים אמרו?
 שלא תאכל בשר,
 ושלא תשתה יין,
 ושלא תתקשט בבגדי צבעונים.

תניא נמי הכי:
"באלו נדרים אמרו?"
דברים שיש בהן עינוי נפש: שלא תאכל בשר,
ושלא תשתה יין,
ושלא תתקשט בבגדי צבעונין".

הוי בה רב פפא:
אהיא?
אלימא: ארישא - כיון דקא קפיד, אפילו כל מילי נמי!
אלא, אסיפא.

רב אשי אמר:
 לעולם ארישא,
 ומידי דקפדי בה אינשי - הוה קפידה קפידא,
 מידי דלא קפדי בה אינשי - לא הוי קפידה קפידא.

22. עב, ב - עד, ב

רפ"י

קידשה על תנאי. שאין עליה נדרים:
לא תימא. קסבר רב אחולי לתנאיה וכתובה בעי למיתב לה אם מגרשה:
אלא טעמא דרב. לענין גט דקסבר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קידושין ואפי' ימצא עליה נדרים אבל לענין ממוטא בתנאיה קאי שאם ימצא עליה נדרים תצא בלא כתובה:
קטנה. יתומה:
שלא מיאנה. בקטנותה:
והגדילה. ובא עליה ואח"כ מיאנה ועמדה וניסת:
אין צריכה גט משני. דכי גדלה בא עליה לשם קדושין דידוע הוא שאין קידושי קטנה כלום:
צריכה גט משני. דכל הבועל על דעת קדושין הראשונים בועל ואע"ג דמודה שמואל שאסורה לשני דמשנה שלמה היא (נדה דף נב.) דאין הבת ממאנת משהביאה שתי שערות גט מיהא בעיא מיניה דהא דאמרי רבנן גדולה לא ממאנת מדרבנן הוא ורב סבר דאורייתא היא משום דכי בעיל משתגדיל לשם קדושין בעיל:
דליכא תנאה. והכל יודעין שאין במעשה קטנה כלום וגמר ובעל לשם קדושין:
דאיכא תנאה. וסבר הוא שתקיים תנאה דהואיל ומינסבא ליה אין עליה נדר ולא מסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין דאינו חפץ באשה נדרנית:
בהא קאמר שמואל. דכיון דאתני אתנאי סמך דאינו חפץ בנדרנית:
מאי לאו קידשה כו'. וסיפא ארישא קאי וקאמר כתובה הוא דלא בעיא דלענין ממוטא לא אחיל תנאי אבל גיטא בעיא דלשם קדושין בעל דאי משתכח עלה נדרים לא תהא בעילתו זנות כרב:
לא קידשה סתם כו'. ומילתא באפי נפשה היא ולקמיה פריך מאי שנא גט ומאי שנא כתובה:
ליתני כנסה סתם. בגוה ליכלליה וליתני הכי המקדש על מנת שאין עליה נדרים וכנסה סתם כו':
וכ"ש. בלא כנסה אבל השתא משמע דווקא בשלא כנסה קאמר:
הכי נמי קאמר. דהאי ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת. עליה דקתני לאחר שניסת קאמר:
דאמר אי אפשי כו'. ואע"ג דלא אתני כמאן דאתני דמי:
גט נמי לא תיבעי. דהא שמואל לית ליה אין אדם עושה בעילתו זנות כדאשמועינן גבי קטנה:

איתמר:

קידשה על תנאי, וכנסה סתם -

רב אמר:

צריכה הימנו גט.

ושמואל אמר:

אינה צריכה הימנו גט.

אמר אביי:

עגא לא תימא: טעמיה דרב - כיון שכנסה סתם, אחולי אחליה לתנאיה, אלא טעמא דרב - לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות.

הא פליגי בה חדא זימנא,

דאיתמר:

קטנה שלא מיאנה והגדילה, עמדה ונישאת -

רב אמר:

אין צריכה גט משני.

ושמואל אמר:

צריכה גט משני!

צריכא,

דאי איתמר בההיא - בההיא קאמר רב, משום דליכא תנאה,

אבל בהא, דאיכא תנאה - אימא: מודי ליה לשמואל.

ואי איתמר בהא - בהא קאמר שמואל,

אבל בהך - אימא: מודי ליה לרב,

צריכא.

תנן:

"כנסה סתם, ונמצאו עליה נדרים - תצא שלא בכתובה".

כתובה - הוא דלא בעיא,

הא גיטא - בעיא,

מאי לאו, קידשה על תנאי, וכנסה סתם,

תיובתא דשמואל!

עגב לא, קידשה סתם, וכנסה סתם.

אבל קידשה על תנאי, וכנסה סתם - הכי נמי דלא בעיא גיטא?!

אדתני:

"המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת",

ליתני:

"כנסה סתם, ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת",

וכל שכן הא!

הכי נמי קאמר:

המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, וכנסה סתם, ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת.

קידשה סתם, וכנסה סתם - תצא שלא בכתובה.

כתובה - הוא דלא בעיא,

הא גיטא - בעיא.

ומאי שנא כתובה דלא בעיא?

דאמר: אי אפשי באשה נדרנית,

אי הכי, גט - נמי לא תיבעי!

אמר רבה:

צריכה גט מדבריהם.

רפ"י

ספוקי מספקא ליה. על סתם אדם אם אפשי באשה נדרנית אם לאו:
גבי ממונא לקולא. דהמוציא מחבריו עליו הראיה וכיון דמספקא לן לא גביא:
מחלוקת. דרב ושמואל:
בטעות שתי נשים. קידש לאה על תנאי ואשה אחרת כנס סתם אחריה ונמצאו עליה נדרים והיינו טעותא רב סבר כיון דלא אתני בהדה דהך אע"פ שכבר גילה דעתו שאי אפשי בנדרנית צריכה הימנו גט דלמא לגבה דהך חביבה עליה ולא קפיד ושמואל אמר כיון דגלי דעתיה גלי:
אבל בטעות אשה אחת. קידשה על תנאי וכנסה סתם אפילו רב מודה דדעתיה אתנאיה:

והא מתניתין דטעות אשה אחת היא. למאי דסלקא דעתין דסיפא ארישא קאי טעות אשה אחת היא וקא מותבין מינה לעיל אלמא איכא דסבירא ליה דטעות דאשה אחת נמי צריכה גט ואע"ג דאנן הוא דאותבין ולאו רב איירי בה קושיא היא לרבה דהאי דברי הכל דקאמר סברא ידיה היא ולאו מרב ושמואל שמעה שהרי לא היה בדורס אלא דקסבר ליכא למאן דאמר בכי האי גוונא דלאו דעתיה אתנאיה והא קא חזין דכל בני מדרשא דאותבוה סלקא דעתין למימר הכי:
מחלוקת בטעות אשה אחת כעין שתי נשים. קידשה על תנאי וגירשה מן האירוסין וחזר וכנסה סתם בההיא אמר רב צריכה גט דכי אשה אחרת דמי ולשם קדושין בעל וליכא למימר אתנאיה קמא סמך ושמואל סבר הא גלי לה דעתיה מעיקרא דאם היא נדרנית אי אפשי בה ועל תנאי כך חזר וקידשה:

אבל בטעות אשה אחת גרידתא. שכנסה ע"י קדושין הראשונים דברי הכל כו' וכי אותבין לעיל ממתני' הכי אותבין מאי לאו קידשה על תנאי וכנסה סתם משגירשה דבלא גירשה ליכא למאן דאמר והיכא דגירשה מיהא קתני כתובה לא בעיא הא גיטא בעיא ואני שמעתי טעות אשה אחת כעין ב' נשים כגון שקדש רחל על תנאי ואח"כ נתכוין לכנוס לאה וכנסה סתם ונמצאת רחל וקשיא לי נהי נמי דנתכוין לבעול לשם קידושין הא לאו לרחל איכוין ואמאי צריכה גט:
קידשה בטעות. קס"ד טעות נדרים כדמפרש ואזיל:

קטן. אין קדושיו כלום דלאו בר קיחה הוא כי יקח איש כתיב:
אע"פ ששלח סבלונות. אכולה קאי:
סבלונות. מגדנות שהחתן שולח לארוסתו:
אינה מקודשת. ואע"פ ששלח משהגדיל ולא אמרי' ניהוי סבלונות קידושין לפי שמחמת קידושין הראשונים שלח לשם סבלונות ולא לשם קידושין:

מאי לאו טעות נדרים. שהתנה עמה על מנת שאין עליה נדרים והטעתו שהיו עליה נדרים וכן למומין ולכל תנאי שיתנה וקאמר ת"ק אם בעלו קנו אלמא איכא למי"ד אפילו בתנאי לא בעיל איניש אדעתא דתנאה דמסיק אדעתיה דלמא לא מיקיים והויא בעילת זנות:
לא טעות פחות משוה פרוטה. דטעה בקדושין דסבר שמקדשין בכך ועלה קאמר אם בעלו קנו דאדם יודע שאין קדושין בפחות משוה פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין אבל בטעות תנאי לא מסיק אדעתיה לבעול לשם קדושין שסומך עליה אם לא שתנאה קיים לא היתה ניסת לי לחופה:

במאי קמיפלגי. לדידך דאמרת דלאו בתנאה פליגי במאי פליגי גבי פחות משוה פרוטה מאי טעמא דר"ש: בכולהו גרסינן והא הכא דטעות אשה אחת היא:

והא הכא דכי טעות אשה אחת דמי. דזו שהטעתו היא שהתנת עמו ולא גרשה בינתיים ואיכא למי"ד מקודשת ונמצא מאי לפי שזאנו אדם ונדרנית

וכן אמר רב חסדא:

צריכה גט מדבריהם.

רבא אמר:

תנא ספוקי מספקא ליה,

גבי ממונא - לקולא,

גבי איסורא - לחומרא.

אמר רבה:

מחלוקת - בטעות שתי נשים,

אבל בטעות אשה אחת - דברי הכל: אין צריכה הימנו גט.

אמר ר' אבהו:

והא מתניתין, דטעות אשה אחת היא, וקמותבין תיובתא מיניה!

אלא, אי אתמר, הכי אתמר:

אמר רבה:

מחלוקת - בטעות אשה אחת כעין שתי נשים,

אבל בטעות אשה אחת גרידתא - דברי הכל: אינה צריכה הימנו גט.

איתיביה אבהו:

"קידשה בטעות,

ופחות משוה פרוטה,

וכו קטן שקידש:

אף על פי ששלח סבלונות לאחר מיכן - אינה מקודשת,

שמחמת קדושין הראשונים שלח.

ואם בעלו - קנו.

רבי שמעון בן יהודה משום רבי ישמעאל אמר:

אם בעלו - לא קנו."

והא הכא, דטעות אשה אחת היא, ופליגי,

מאי לאו, טעות נדרים!

לא,

טעות פחות משוה פרוטה.

"פחות משוה פרוטה" - בהדיא קתני לה:

"קידשה בטעות,

ופחות משוה פרוטה!"

פרושי קא מפרש:

קידשה בטעות - כיצד?

כגון שקידשה בפחות משוה פרוטה.

במאי קא מפלגי?

מר סבר: אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משוה פרוטה,

וגמר ובעל לשם קדושין,

ומר סבר: אין אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משוה פרוטה,

וכי קא בעל, אדעתא דקדושין הראשונים בעל.

איתיביה:

"הריני בועליך על מנת שירצה אבא,"

אף על פי שלא רצה האב - מקודשת.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

רצה האב - מקודשת,

לא רצה האב - אינה מקודשת".

והא הכא, דכי טעות אשה אחת דמי, ופליגי!

התם - בהא קמיפלגי:

מר סבר: "על מנת שירצה האב" - על מנת שישתוק האב, והא שתיק ליה,

ומר סבר: על מנת שיאמר אבא: "הן", והא לא אמר אבא: "הן".

איתיביה:

"מודים חכמים לרבי אליעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה,

והיא יתומה בחיי האב,

והחזירה - שחולצת ולא מתיבמת,

מפני שגירושיה גירושין גמורין,

ואין חזרתה חזרה גמורה.

במה דברים אמורים:

שגירשה כשהיא קטנה, והחזירה כשהיא קטנה,

אבל גירשה כשהיא קטנה, והחזירה כשהיא גדולה,

או שהחזירה כשהיא קטנה, וגדלה אצלו, ומת - או חולצת,

או מתיבמת.

עד א, משום רבי אליעזר אמרו: חולצת, ולא מתיבמת".

והא הכא, דכטעות אשה אחת דמי, ופליגי!

התם נמי - בהא קמיפלגי:

מר סבר: אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום,

וגמר ובעל לשם קידושין,

ומר סבר: אין אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום,

וכי קא בעל, אדעתא דקידושין הראשונים קא בעל.

אתמר נמי:

אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי יוחנן:

המקדש על תנאי, ובעל - דברי הכל: אינה צריכה הימנו גט.

איתיביה רב אחא בריה דרב איקא בר אחתיה:

"חליצה מוטעת - כשירה".

איזו היא "חליצה מוטעת"?

אמר ריש לקיש:

כל שאומר לו: "חלוץ לה, ובכך אתה כונסה".

אמר רבי יוחנן:

אני שונה: בין שנתכוון הוא, ולא נתכוונה היא,

בין שנתכוונה היא, ולא נתכוון הוא - חליצתה פסולה,

עד שיתכוונו שניהם.

ואת אמרת: חליצתה כשירה?!

אלא אמר רבי יוחנן:

כל שאומר לו: "חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז".

אלמא: כיון דעבד מעשה - אחולי אחליה לתנאיה,

הכא נמי, כיון דבעל - אחולי אחליה לתנאיה!

אמר ליה בר בי רב:

שפיר קא אמרת?!

מכדי, כל תנאי מהיכא גמרינן?

מתנאי בני גד ובני ראובן,

תנא דאפשר לקיומיה על ידי שליח כי התם - הוי תנאיה תנאה,

דלא אפשר לקיומיה על ידי שליח כי התם - לא הוי תנאה.

והא ביאה, דלא אפשר לקיומיה על ידי שליח כי התם - וקא הוי תנאה!

התם - משום דאיתקוש הויות להדרי.

אמר רב עולא בר אבא אמר עולא אמר רבי אלעזר:
המקדש במלוה, ובעל,
על תנאי, ובעל,
בפחות משוה פרוטה, ובעל - דברי הכל: צריכה הימנו גט.

אמר רב יוסף בר אבא אמר רבי מנחם אמר רבי אמי:
המקדש בפחות משוה פרוטה, ובעל - צריכה הימנו גט.
בהא - הוא דלא טעי,
אבל בהנך - טעי.

אמר רב פהנא משמיה דעולא:
המקדש על תנאי, ובעל - צריכה הימנו גט.
זה היה מעשה, ולא היה כח בחכמים להוציאה בלא גט.

לאפוקי מהאי תנא,
דאמר רב יהודה אמר שמואל משום **רבי ישמעאל**:
"והיא לא נתפשה"¹⁸² (במדבר ה, יג) - אסורה,
הא נתפשה - מותרת.
ויש לה אחרת, שאף על פי שלא נתפשה - מותרת,
ואיזו?
זו שקדושיה קידושי טעות,
עד, ב שאפילו בנה מורקב על כתיפה - ^ממאנת והולכת לה.

¹⁸² וְשָׁכַב אִישׁ אֶתֶּה שְׁכֵבֶת זָרָה וְנִעְלָם מֵעֵינֵי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה וְהָיָה נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפְּשָׁה

23. עד, ב - עה, א

רס"י

תנו רבנן:

"הלכה אצל חכם והתירה - מקודשת,
אצל רופא וריפא אותה - אינה מקודשת.
מה בין חכם לרופא?
חכם - עוקר את הנדר מעיקרו,
ורופא - אינו מרפא אלא מכאן ולהבא."

והתניא:

"אצל חכם והתירה,
אצל רופא וריפא אותה - אינה מקודשת!"

אמר רבא:

לא קשיא:

הא - רבי מאיר,

הא - רבי אלעזר.

"הא - רבי מאיר",

דאמר: אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין.

"הא - רבי אלעזר",

דאמר: אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין.

מאי היא?

דתנן:

"המוציא את אשתו משום נדר - לא יחזיר,
משום שם רע - לא יחזיר.

רבי יהודה אומר:

כל נדר שידעו בו רבים - לא יחזיר,

לא ידעו בו רבים - יחזיר.

רבי מאיר אומר:

כל נדר שצריך חקירת חכם - לא יחזיר,

ושאינו צריך חקירת חכם - יחזיר.

¹⁸³אמר רבי אלעזר:

לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך."

מאי טעמא דרבי יהודה?

עה, א דכתיב: ^א"ולא הכום בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה" (יהושע ט, יח).

וכמה "רבים"?

רב נחמן בר יצחק אומר:

שלשה,

"ימים" ¹⁸⁴(ויקרא טו, כה) - שנים,

"רבים" - שלשה.

רבי יצחק אומר:

עשרה,

"עדה" כתיב בהו.

הלכה. אחר קידושין אצל חכם:

והתירה. מן הנדרים:

אצל רופא וריפא אותה. מן המומין:

עוקר הנדר מעיקרו. שהרי פותח לה בחרטה אדעתא דהכי מי קא נדרת והיא אומרת לו לא וחכם אומר לה הרי הוא בא לך לידי כך הילכך לאו נדר הוא ומותר לך נמצא כמי שלא היה עליה בשעת קידושין:

מכאן ולהבא. אבל עד עכשיו היו עליה נמצא שבשעת תנאי הקדושין הטעתו: הכי גרסינן והתניא אצל חכם והתירה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת. וקשיא חכם אחכם:

הא. דקתני מקודשת ר"מ היא:

דאמר אדם רוצה. אינו מקפיד אם

תלך אצל חכם:

אין אדם רוצה כו'. הילכך אדעתא

דהכי לא קידשה:

משום נדר. שהיתה נדרנית:

לא יחזיר. מפרש במסכת גיטין תרי טעמי איכא למ"ד משום קלקולא שאם אתה אומר יחזיר שמא תלך ותנשא ונמצא שם רע שאינו ש"ר או נדר נעקר ע"י חכם ומקלקלה זה ואומר אילו הייתי יודע שכן הוא אפי' נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשיך לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר לא יחזיר ואם חביבה היא עליך לא תמהר להוציאה ואי אתי תו לקלקל לא מהימן שהרי יודע שנאסרה עליו ולא חש לבדוק את הדבר ואיכא למ"ד כדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים:

כל נדר שידעו בו רבים. שנדרתו בפני עשרה:

לא יחזיר. קסבר טעמא משום שלא יהו פרוצות בנדרים הוא וכי נדרה בפני רבים וזהו נדר שאין לו הפרה כדאמרינן בגיטין פרצה יותר מדאי קנסיה:

שלא ידעו בו רבים. דיש לו הפרה לא קנסיה והכי אמר התם דרבי יהודה לא חייש בנדר לקלקולא:

רבי מאיר אומר כל נדר שצריך חקירת חכם. שאין הבעל יכול להפר שאינו מדברים שבינו לבניה ולא עינוי נפש:

לא יחזיר. קסבר טעמא משום קלקולא הלכך בהאי איכא קלקולא דאומר אילו הייתי יודע דחכם יכול להתירו לא הייתי מגרשיך דרוצה הייתי שתתבזה בבית דין ויתירו לך: ושאינו צריך חקירת חכם. נדר שהבעל יכול להפר:

יחזיר. דבהאי לא מצי לקלקלה שהיה לו להפר ולא הפר:

לא אסרו צריך. חקירת חכם:

אלא מפני שאינו צריך. שהצריך חקירת חכם אין בו קלקול דלאו כל כמינה לומר אילו הייתי יודע לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין אלא מפני מה אסרוהו מפני שאינו צריך דיכול הוא לכחש ולומר לא הייתי יודע שאני יכול להפר וגזרו האי אטו האי:

מאי טעמא דרבי יהודה. דאמר נדר שהודר ברבים אין לו הפרה:

ולא הכום בני ישראל. בגבעונים כתיב:

רס"י

רבא אמר. הא דקתני אצל חכם והתירה אינה מקודשת:

באשה חשובה. בת גדולים

דאפי' למ"ד רוצה אדם

שתתבזה אשתו בב"ד הכא אמר

אי אפשר באשה נדרנית וגט נמי

¹⁸³ גירסת וילנא: (רבי אלעזר אומר:

אחד צריך, ואחד אינו צריך - לא יחזיר.)

¹⁸⁴ ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה ימי נדתה תהיה טמאה הוא

"רבי מאיר אומר:

כל נדר שצריך חקירת חכם - לא יחזיר.

רבי אלעזר אומר:

לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך."

במאי קמיפלגי?

רבי מאיר סבר: אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין,
רבי אלעזר סבר: אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין.

רבא אומר:

הכא - באשה חשוכה עסקינן,

דאמר: "לא ניהא לי דאיתסר בקרובותיה".

אי הכי, סיפא דקתני:

"אבל הוא שהלך אצל חכם והתירו,

אצל רופא וריפא אותו - מקודשת,"

ליתני: "אינה מקודשת,"

ולמא: הכא - באדם חשוכ עסקינן,

דאמר: "לא ניהא לי דאיתסר בקריביה!"

איהי - בכל דהו ניהא לה,

כדריש לקיש,

דאמר ריש לקיש:

"טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו".

אבוי אומר:

"דשומשמןא גברא, כורסיה בי חראתא רמי לה".

רב פפא אומר:

"דנפסא גברא, תיקרייה בסיפי בבא ותיתיב".

רב אשי אומר:

"דקלסא גברא, לא בעי טלפחי לקידרא".

תנא:

"וכולו מזנות ותולות בבעליהן".

24. עה, א

רס"י

הוסיפו עליהם. בנשים שאין
בכהנים:
זיעה. זועה תמיד:
שומא. וורוא"ה {וירוא"ה:
יבלת}:
הזקן והחולה והמזוהם. לגבי
מומי בהמה תנן וקס"ד זיעה
וריא הפה דאדם בכלל מזוהם:
זיעה אמזוהם קא רמית. לאו
רומיא היא מזוהם גופו מסריח
ובאדם נמי פוסל אבל זיעה
דאדם אינה פוסלת בכהנים
כדקתני הוסיפו עליהם:
דאפשר לעברה בקיוהא
דחמרא. בין קהא אייגר"א
בלע"ז עד שיעבוד עבודתו:
וריא הפה נמי כו'. אבל גבי אשה
שהוא מדבר עמה כל שעה לא
אפשר:
בעומדת על פדחתה. ולעולם
בשאין בה שער ובקטנה:
פדחתה. מצחה:
ונעשה מקומו צלקת. שנשאר
שם רושם משחייתה המכה:
צלקת. פינדרור"א ודוגמתה
בשחיטת חולין (דף קכד.) גבי
תנור כלי חרס דצלקיה מצלק:

"כל מומין שפוסלין בכהנים - פוסלין בנשים".

תנא:

"הוסיפו עליהן זיעה,

ושומא,

וריא הפה".

והני - בכהני לא פסלי?!

והתנן:

"הזקן,

והחולה,

והמזוהם".

ותנן:

"מומין אלו: בין קבועין,

בין עוברין - פסולין באדם"!

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

לא קשיא:

כאן - בזיעה עוברת,

כאן - בזיעה שאינה עוברת.

רב אשי אמר:

"זיעה" א"מזוהם" קא רמית?!

התם גבי כהנים - אפשר לעברה בקיוהא דחמרא,

ומיריא הפה נמי, אפשר דנקט פילפלא בפומיה ועביד עבודה,

אבל גבי אשה - לא אפשר.

האי "שומא" - היכי דמיא?

אי דאית בה שער - הכא והכא פסלה!

אי דלא אית בה שער: אי שומא גדולה היא - הכא והכא פסלה!

אי שומא קטנה היא - הכא והכא לא פסלה!

דתניא:

"שומא שיש בה שער - הרי זה מום,

אין בה שער: גדולה - הרי זה מום,

קטנה - אין זה מום.

ואיזוהי גדולה?

פירש רבן שמעון בן גמליאל:

עד באיסור האיטלקי".

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

בעומדת על פדחתה.

"פדחתה" - ראה וניפייס הוא!

אמר רב פפא:

בעומדת לה תחת כפה של ראשה,

וזימנין דמתחזיא, וזימנין דלא מתחזיא.

אמר רב חסדא:

הא מילתא - מגברא רבה שמיע לי, ומנו? רבי שילא:

נשכה קלב ונעשה מקומו צלקת - הרי זה מום.

רש"י

למעליותא. והכי קאמר נוי הוא לאשה שיהו דדיה מובדלים טפח:

גבי מומין תניא. הד מתניי גבי מומין תניא דקא חשיב זיעה ושומא וריח הפה ושאר מומין וטפח בין שני דדי אשה:

וכמה. נוי לה:
וכמה. יהו גסין (אחת) משל חברותיה ויהא מום:

אמר רב חסדא:

קול עבה באשה - הרי זה מום,

שנאמר: **"כי קולו ערב ומראו נאווה"** (שיר השירים ב, יד).

תני רבי נתן ביראה:

"בין דדי אשה - טפח".

סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר:

טפח למעליותא.

אמר ליה רב אשי:

גבי מומין תניא.

וכמה?

אמר אביי:

שלש אצבעות.

תניא:

"רבי נתן אומר:

כל אשה שדדיה גסין משל חברותיה - הרי זה מום".

וכמה?

אמר רבי מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי משמיה דרבי יהושע בן לוי:

טפח.

ומי איכא כי האי גוונא?!

אין,

דאמר רבה בר בר חנה:

אני ראיתי ערבא אחת שהפשילה דדיה לאחוריה והניקה את בנה.

25. עה, א

רס"י

"ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון" (תהלים פז, ה).

אמר רבי מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי:
אחד - הנולד בה,
ואחד - המצפה לראותה.

אמר אביי:
וחד מיניהו - עדיף כתרי מינו.

אמר רבא:
וחד מינו, כי סליק להתם - עדיף כתרי מיניהו.
דהא רבי ירמיה, דכי הוה הכא - לא הוה ידע מאי קאמרי רבנו,
כי סליק להתם - קרי לן 'בבלאי טפשיא'.

ולציון יאמר. משום דאירי בה
רבי מיישא נקיט לה ולציון
יאמר איש ואיש יולד בה לעתיד
לבא כשיתקיים מקרא שכתוב
והביאו את כל אחיכם מנחה לה'
וגו' כל מקום שימצאו שם
ישראל יאמרו העמים זהו מבני
ציון זה יולד בה נביאנו שם:
ולציון. כמו וישאלו אנשי
המקום לאשתו (בראשית כו) על
אשתו. אחד הנולד בה כו'. איש
איש יתירא קא דריש אחד
הנולד בה ואחד המצפה לראותה
יקרא מבניה ויביאוהו אצלה:
והוא יכוננה עליון. הקב"ה
יכוננה להיות עליון למעלה על
כל העולם:
וחד מיניהו. מבני ארץ ישראל:
עדיף. פקחים וחרifiים:

26. עה, א - עו, א

רס"י

מתני'

האב צריך להביא ראיה. אם בא לתבוע כתובה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה:
נכנסה לרשות הבעל. ניסת והוא בא להוציאה בלא כתובה על מומין שבה:
הבעל צריך להביא ראיה. עדים וכולה מפרש בגמרא:
במה דברים אמורים. שהבעל יכול לטעון על המומין:
אין יכול לטעון. דידע ונתפייס:

גמ'

הבעל מהימן. דאמר הואיל וספק הוא אם הטעתו ואם לאו העמד ממון על חזקתו:
מני רבי יהושע היא דאמר. בפ"ק היא אומרת משארסתי נאנסתי והוא אומר עד שלא ארסתיך לא מפיה אנו חייין שתהא נאמנת אלא העמד ממון על חזקתו ולא אזלינן בתר חזקה דגופא לומר הואיל וספק בידינו על שעת אירוסין מה היא העמד הגוף על חזקתו של קודם לכן והרי נולדה בתולה והכא נמי לא אמרינן העמד הגוף על חזקתו ובלא מומין נולדה:
אתאן לרבן גמליאל דאמר. דהתם היא נאמנת דחזקה דגופא עדיפא:

תברא. קשיא רישא לסיפא:
מי ששנה זו לא שנה זו. רישא לרבי יהושע והוא הדין לנכנסה לרשות הבעל וסיפא לרבן גמליאל וה"ה לעודה בבית אביה שאין לנו טעם לחלק בין עודה בבית אביה לנכנסה לחופה:
לא תימא רבי יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל. אפי' במקום שאין חזקת ממון עומדת נגדה להכחיש:
היכא דאיכא חזקה דממונא. עומדת לנגדה כי הכא:
טמא. דהכי כתיב קרא (ויקרא יג) שער לבן בבהרת:
רבי יהושע אומר כהה. כדמפרש רבה:

כהה טהור. הרי הוא ככהה הנגע ממראהו שהוא טהור ומשם ר' משה הדרשן שמעתי ורבי יהושע קיהה מאי קיהה אמר רבה קיהה וטיהר כלומר קיהה בדבר ונחלק עליהם וטיהר [כאדם ונקהו שנינו על אדם שאין משגיח לדבריו] וכן מצאתי בת"כ ור' יהושע קיהה טיהר אלמא העמד הגוף על חזקתו ולא תטמאנו מספק:

רבא אמר רישא כאן נמצאו כאן היו. רבא מהדר לאוקמא כולה כרבן גמליאל דאוקמינן הלכתא כוותיה בפרק קמא לעולם חזקה דגופא עדיף ורישא טעמא משום דכיון דבבית אביה נמצאו המומין איתרע חזקתיה דאב דאיכא למימר כאן היו קודם אירוסין ובפ"ק נמי פלוגתייהו בנכנסה לרשות הבעל היא ובה אמר רבן גמליאל דלא הורעה חזקת אביה בכך:

מתניתין

היו בה מומין,

ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה היו בה מומין הללו, ונסתחפה שדהו.

נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה שער שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

במה דברים אמורים:

במומין שבסתר,

אבל במומין שבגלוי - אינו יכול לטעון.

ע"ב

ואם יש מרחק באותה העיר - אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון, מפני שהוא בודקה בקרובותיו.

גמרא

טעמא - דמיייתי האב ראיה,

הא לא מיייתי האב ראיה - הבעל מהימן.

מני?

רבי יהושע היא,

דאמר: "לא מפיה אנו חייין".

אימא סיפא:

"נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה".

טעמא - דמיייתי הבעל ראיה,

הא לא מיייתי הבעל ראיה - האב מהימן.

אתאן לרבן גמליאל,

דאמר: "נאמנת"!

אמר רבי אלעזר:

תברא,

מי ששנה זו - לא שנה זו.

אמר רבא:

לא תימא: רבי יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל,

אלא כי לא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא - היכא דאיכא חזקה דממונא,

אבל היכא דליכא חזקה דממונא - אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא.

דתניא:

"אם בהרת קודם לשער לבן - טמא,

אם שער לבן קודם לבהרת - טהור,

ספק - טמא.

ורבי יהושע אומר:

פהה".

מאי "פהה"?

אמר רבה:

"פהה" - טהור.

רבא אמר:

רישא - כאן נמצאו וכאן היו,

סיפא נמי - כאן נמצאו וכאן היו.

רפ"י

משנתא רסה לא אם הביא הבעל ראייה שראו בה מומין הללו משנתא רסה והיא עודה בבית אביה לאו ראייה היא ואי טעמא משום כאן נמצאו כאן היו הרי בבית אביה נמצאו אלא על כרחך רישא וסיפא פליגי ואפילו באו לדין בעודה בבית אביה אית ליה לתנא דסיפא דהיא נאמנת:

אמר ליה לעולם רישא משום כאן נמצאו כאן היו הוא ומשנתא רסה משום דאיכא תרתי והיכא שהביא עדים שראו בה מומין הללו משנתא רסה בבית אביה משום הכי לאו ראייה היא דאיכא תרתי ליפות כחה חדא העמד הגוף על חזקתו ולא היו בה בשעת אירוסין שהכל הולך אחר אותה שעה ואיית הורעה החזקה הואיל וכאן נמצאו חזקה אין אדם שותה בכוס אפי"כ בודקו ואפי"כ כאן היו קודם קדושין זה שהכניסה לחופה וזו היא שתיית הכוס בידוע שבדקה ונודע לו וראה וניפייס:

חדא במקום תרתי דהעמד ממון על חזקתו לא אמרינן דניהו נמי הכא תרתי דבמקום חזקה דגופא חזקה דממונא לאו כלום היא:

עד שלא תתארס אבל היכא שהביא עדים שראו בה עד שלא תתארס:

העמד הגוף על חזקתו ליכא למימר להודיע שלא היו בה בשעת קדושין דהא קיימי עדים: **והעמד ממון על חזקתו** כי ליכא חזקה דגופא:

רב אשי אמר כו' מהדר נמי לאוקמה כולה כרבן גמליאל דחזקה דגופא עדיפא ורישא להכי לא מהניא חזקה דגופא לפי שאין הטענה שלה אלא של אביה שכתובת אירוסין לאב והוה ליה מנה לאבא בידך וגבי אב לא אמרינן בגוף שלה דתייהני חזקתה: מודה ר"מ גרסי בתוספתא אע"ג דאמר נכנסה לרשות הבעל על הבעל להביא ראייה מודה הוא במומין הראויין לבא עמה כו' וקס"ד בכל מומין שיש לספק ולומר שמבית אביה באו:

שעל האב להביא ראייה ואע"פ שנכנסה לרשות הבעל: **מנה לי בידך הוא** ונימא העמד הגוף על חזקתו:

ביתירת אצבע יתירה דליכא למימר לאחר אירוסין נולד:

איתיביה אביי:

"ובנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא תתארס היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות"

"עד שלא תתארס" - אין,

משנתא רסה - לא.

ואמאי?

לימא: כאן נמצאו וכאן היו!

אמר ליה:

משנתא רסה - משום דאיכא למימר:

חזקה אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו, והאי ראה וניפייס הוא.

אי הכי,

עד שלא תתארס נמי!

אלא אמרינן:

חזקה אין אדם מיפייס במומין.

הכא נמי - חזקה אין אדם מיפייס במומין!

אלא,

משנתא רסה - משום דאיכא תרתי:

חזקה העמד הגוף על חזקתו,

וחזקה אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו, והאי ראה וניפייס הוא.

מאי אמרת?

חזקה אין אדם מיפייס במומין?

הוי א' חדא במקום תרתי,

וחדא במקום תרתי - לא אמרינן.

עד שלא תתארס - העמד הגוף על חזקתו, לא איכא למימר.

מאי איכא?

חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו, והאי ראה וניפייס הוא?

אדרבה,

חזקה אין אדם מיפייס במומין,

והעמד ממון על חזקתו.

רב אשי אמר:

רישא - "מנה לאבא בידך",

וסיפא - "מנה לי בידך".

איתיביה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי:

"מודה רבי מאיר במומין הראויין לבא עמה מבית אביה - שעל האב להביא ראיה"

ואמאי?

"מנה לי בידך" הוא!

הכא במאי עסקינן:

ביתירת.

"יתירת" - מאי ראיה מיתית?

ראיה דראה וניפייס הוא.

עו,

27. עו, א-ב

רס"י

ומשך בעל החמור את הפרה. והחמור היה בבית בעליו ותנן בקדושין (דף כח.) כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה שמשך אחד מהם נתחייב חברו באונסי חליפין בכל מקום שהן:
עד שמת החמור. זה אומר עד שלא משכת את פרתי מת חמורך ולך מת וזה אומר משמשכתי מת וכבר קנוי הוא לך:
ותנא תונא כלה. תנא דמתני' דאירי במומי כלה מסייע ליה:
הי כלה. הי מילתא דמתני' מסייעתא:

אילימא כלה בבית אביה. רישא דמתני' שבאו לדין בעודה ארוסה דקתני האב צריך להביא ראייה וסבירא ליה לשמואל כר"א דמוקי לה בתרי תנאי ואפי' נכנסה לחופה אית ליה לתנא דרישא שהאב צריך להביא ראייה ואפי' שלא נולד ספק ברשותו אלמא אינו גובה ממון מספק והאי נמי לא יחזיק בפרת חבירו מספק ואף על גב שהספק ברשות חבירו נולד שהרי כבר נעשית משיכה:

מי דמי התם. דין הוא שצריך להביא ראייה שהרי הוא המוציא מחברו הלכך מייתי ראייה ומפיק ממונא ומשם אתה בא ללמוד את זה שמוחזק בפרה זו ועומד ואת אומר נייתי ראייה ונוקים ממון שבידו:

כלה בבית חמיה. סיפא דמתני' דקתני על הבעל להביא ראייה דר"ג אמרה ופליג נמי ברישא אפילו נמצא בבית אביה דלא נולד ספק ברשותו נמי על הבעל להביא ראייה להפקיע כח כתובתה וראיה זו לא להוציא היא אלא להחזיק וצריך להביאה ואף זה כ"ש שיביא ראייה להחזיק שהרי בשל אחרים בא להחזיק:
ואכתי לא דמי התם. דין הוא שיצטרך לראיה משום דחזקת הגוף מייפה כח האב וי"ל העמידנו על חזקתו הלכך בעל מיייתי ראייה שעד שלא תתאסר היו בה ומרע לה להחזיק חזקה:
הכי גרסי' הכא בעל החמור מיייתי ראייה ואוקי חזקה בידה. אף חזקת הגוף מייפה את כחו שכשתאמר העמד את החמור בשעת משיכה על חזקתו הקודמת בחזקת חי תעמידנו וברשות בעל הפרה מת ולמה אתה מצריכו ראייה:

א"ר נחמן בר יצחק כלה בבית אביה ולקדושין. רישא דמתני' סייעתיא דמטיל הבאת ראייה על האב אפי' שחזקת גוף אצלו וכר"א דאמר רבי יהושע היא ובסיפא נמי פליג [להטיל ראייה על אב] ואפי' שלא נולד ספק ברשותו ודקשיא לך ההיא ראייה להוציא היא הראיה צריכה לו אף לעכב לו הקדושין שבידו שאם לא יביא ראייה יחזירם וזו להחזיק היא בידו:
ולא תימא. הא דאמינא שהראיה צריכה אף לעכב לו הקדושין שבידו:

אליבא דמאן דאמר קדושין לאו לטיבועין ניתנו. סתם קדושין לאו לטיבועין ניתנו שאם מת החתן הקדושין חוזרין הלכך הכא כי הוו קדושין ספק אין כחה יפה בהן וצריכה להביא ראייה והך פלוגתא בב"ב ואי קשיא היכי מוקמינן סוגיא דשמעתא דשמואל כר' אלעזר ומדר' יהושע מיייתי סייעתיא הא שמואל הלכה כר"ג אמר בפ"ק (לעיל יב:) אה"נ ומסקנא מוקמינן דלא אמר שמואל הכי ואי' מי מזקינן להעמיד סוגיא זו בלשון זה נוקמה כר"א ורב אשי אי אפשר לומר דקשיא לרבא ורב אשי מתני' דווקא קתני רישא על האב וסיפא על הבעל שהספק נולד ברשותו ואילו שמואל על מי שלא נולד הספק ברשותו הצריך לבקש ראייה:

בעובי בית הכנסות. מקום יש בראש הכרס סמוך להמסס קרוי בית הכנסות שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו עובי כפלים כפולים ודבוקים ובלע"ז דרובליין ונמצא מחט תחובה באותו עובי ומתוך עובי אפשר לה שלא נקבתה כולו:

מצד אחד. אין המחט נראה אלא מבפנים:

כשרה. שאין זה נקב:

שהוא לפני שחיטה. וטריפה:

שהוא לאחר שחיטה. וכשירה:

שלשה ימים קודם שחיטה. ואם לקחה טבח זה בתוך שלשה ימים מקח טעות הוא ויחזיר לו בעליה הדמים שמכר לו טריפה:

לא הוגלד פי המכה. זה אומר עד שלא לקחתי ניקב וזה אומר משמכרתי:

המוציא מחבירו כו'. ואי יהיב הטבח דמי נמצא הוא המוציא ועליו הראיה ואי לא אשכח ראייה יחזיק זה במעותיו מספק והרי בבהמתו נמצא ריעותא דומיא דחמור דשמואל:

ואמאי. אי כשמואל לייתי בעל בהמה ראייה להעמיד המעות בידו דומיא דבעל החמור:

דלא יהיב טבח דמי. הא דקתני המוציא מחבירו בבעל בהמה קאמר וכגון דאיהו קא תבע:

מאי פסקא. בתמיה מאי קאמרת אי סבירא ליה לתנא דלעולם ראייה על בעל בהמה היא בין הוא המוציא ובין הוא המעמיד היאך הוא שונה המוציא מחבירו בבעל בהמה וקורחו לבעל בהמה לעולם המוציא מחבירו וכי פסק התנא דבר קצוב שלעולם מוכרים בהמות באמנה והוא המוציא:

יהודה אחי. רב יהודה ורמי שניהם בני (רב) יחזקאל הוו:

כל שנולד ספק ברשותו. על בעל הפרה להביא ראייה שמת החמור קודם משיכה הואיל וספק ברשותו נולד שלא נמצא החמור מת עד לאחר משיכת פרה:

ותנא תונא כלה. וסבירא ליה לשמואל דכולה מתני' חד תנא הוא וכדתרצה רבא לעיל ורישא וסיפא סייעתיא שמי שנמצא הסימפון ברשותו עליו להביא ראייה עודה בבית אביה על האב להביא ראייה נכנסה לחופה שהיא ברשות הבעל על הבעל להביא ראייה ואפילו הוא דר בבית חמיו ברשותו היא:

ספיקא ברשות טבח אתייליד. שלא נמצא הטרפות עד שבאת לידו:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

המחליף פרה בחמור,

ומשך בעל החמור את הפרה,

ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור -

על בעל החמור להביא ראייה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת פרה, ותנא תונא כלה.

הי כלה?

עו, אילימא: אכלה בבית אביה - מי דמי?!

התם - מייתי אב ראייה ומפיק,

הכא - מייתי בעל החמור ראייה ומוקים!

אמר רבי אבא:

כלה בבית חמיה.

ואכתי לא דמי,

התם - בעל מיייתי ראייה ומרע ליה לחזקיה דאב,

הכא - בעל החמור מיייתי ראייה ומוקים חזקיה בידה!

אמר רב נחמן בר יצחק:

כלה בבית אביה, ולקדושין.

ולא תימא: אליבא דמאן דאמר: קדושין - לאו לטיבועין ניתנו,

אלא אפילו למאן דאמר: קדושין - לטיבועין ניתנו,

הני מילי קידושי נדאי,

אבל קידושי טעות, אי מיייתי ראייה - אין,

אי לא - לא.

מיתבי:

"מחט שנמצאת בעובי בית הכנסות:

מצד אחד - כשרה,

משני צדדין - טריפה.

נמצא עליה קורט דם - בידוע שהוא לפני שחיטה,

לא נמצא עליה קורט דם - בידוע שהוא לאחר שחיטה.

הוגלד פי המכה - בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה,

לא הוגלד פי המכה - המוציא מחבירו עליו הראיה."

ואי יהיב טבח דמי - בעי לאיתויי ראייה ומפיק.

ואמאי?

בעל בהמה לייתי ראייה ונוקים!

בדלא יהיב טבחא דמי.

מאי פסקא?

אלא כי אתא רמי בר יחזקאל אמר:

לא תצייתניהו להני כלי דכיל יהודה אחי משמיה דשמואל.

הכי אמר שמואל:

כל שנולד ספק ברשותו - עליו הראיה,

ותנא תונא כלה.

מיתבי:

"מחט שנמצאת בעובי בית הכנסות..."

ואי דלא יהיב טבח דמי - בעל בהמה בעי לאיתויי ראייה ומפיק.

ואמאי?

ספיקא ברשות טבח איתיליד!

רש"י

דיהיב טבח דמי. ואפי' לא יהיב
נמי הראיה עליו היא אלא
מסתמא תנא לטבח המוציא
מחבירו קרי ליה:

דיהיב טבח דמי.

ומאי פסקא?

סתמא דמילתא: כמא דלא יהיב איניש זוזי - לא יהיב איניש חיותא.

28. עו, ב - עז, א

רש"י

נכפה. חולי שממנו נופל לארץ
 ויש לו זמן לבא:
כמומין שבסתר דמי. לפי
 שנהרת ביום זמנה מלצאת בין
 הבריות:

"וחכמים אומרים:

במה דברים אמורים:

במומין שבסתר,

[אבל במומין שבגלוי - אינו יכול לטעון"].

אמר רב נחמן:

עזא - ונכפה - כמומין שבסתר דמי.

והני מילי דקביע ליה זמן,

אבל לא קביע ליה - כמומין שבגלוי דמי.

29. עז, א

רפ"י

מתני'

מומין גדולים. מפרש בגמרא:

גמ'

נולדו. משנשאה:

ומי אמר ר' יוחנן הכי. דהלכה
כרבן שמעון בהא לחודא והא
בכל מקום ששנה קאמר:
ערב וצידן וראיה אחרונה. ערב
בגט פשוט צידן במי שאחזו
קורדיקוס ראה אחרונה
בסנהדרין בפרק זה בורר ובשתי
ראיות נחלק הלכה כמותו
בראשונה ולא באחרונה אמרו לו
הבא ראה אמר אין לי ראה
כו':

מתניתין

האיש שנולדו בו מומין - אין כופין אותו להוציא.

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

במה דברים אמורים:

במומין קטנים,

אבל במומין גדולים - כופין אותו להוציא.

גמרא

רב יהודה תני:

"נולדו".

חייא בר רב תני:

"היו".

מאן דאמר: "נולדו" - כל שכן היו, דקסברה וקיבלה,

מאן דאמר: "היו" - אבל נולדו לא.

תנן:

"אמר רבן שמעון בן גמליאל:

במה דברים אמורים:

במומין קטנים,

אבל במומין גדולים - כופין אותו להוציא".

בשלמא למאן דאמר: "נולדו" - היינו דשאני בין גדולים לקטנים,

אלא למאן דאמר: "היו" - מה לי גדולים, מה לי קטנים?

הא סברה וקיבלה!

כסבורה היא שיכולה לקבל,

ועכשיו אין יכולה לקבל.

ואלו הן מומין גדולים?

פירש רבן שמעון בן גמליאל:

בגון: ניסמית עינו,

נקטעה ידו,

ונשברה רגלו".

אתמר:

רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן:

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

רבא אמר רב נחמן:

הלכה כדברי חכמים.

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

בכל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו - הלכה כמותו,

חוץ מערב,

וצידו,

וראיה אחרונה.

אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן.

30. עז, א

רש"י

מתני'

בעל פוליוס. מפרש בגמ' המקמץ והמצרף נחשת. מפרש בגמ' וכולן מפני שאומנות מסרחת היא:
שממקתו. לשון המק בשרו (זכריה יד):

גמ'

פסק פומיה. סימנא דשמואל ריח הפה אמר:
לא פסק פומיה מכולי פירקין. תמיד היה שגור בפיו:

מתניתין

וְאֵלּוּ שְׂכּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא: מוֹבָה שְׁחִין,
וּבַעַל פּוֹלִיפּוֹס,
וְהַמְקַמֵּץ,
וְהַמְצֵרֶף נְחוֹשֶׁת,
וְהַבוֹרְסִי,

בֵּין שֶׁהָיוּ עַד שֶׁלֹּא נִישְׂאוּ,
וּבֵין מִשְׁנִישְׂאוֹ נוֹלְדוּ.

וְעַל כּוֹלֵן אָמַר רַבִּי מֵאִיר:
אֵפֹה עַל פִּי שֶׁהִתְנֶה עִמָּה - יְכוּלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר: "סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁאֲנִי יְכוּלָה לְקַבֵּל,
וְעַכְשָׁיו אֲנִי יְכוּלָה לְקַבֵּל".

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:
מְקַבֵּלֶת הִיא עַל כְּרָחָה,
חוּץ מִמוֹבָה שְׁחִין, מִפְּנֵי שֶׁמִּמָּקְתוֹ.

מַעֲשֵׂה בְּצִידוֹן בְּבוֹרְסִי אֶחָד שָׁמַת, וְהָיָה לוֹ אֶחָד בּוֹרְסִי,
אָמְרוּ חֻכְמִים:
יְכוּלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר: "לֹאֲחִידָה - הָיִיתִי יְכוּלָה לְקַבֵּל,
וְלֶךְ - אֲנִי יְכוּלָה לְקַבֵּל".

גמרא

מאי "בעל פוליוס"?

אמר רב יהודה אמר שמואל:
ריח החוטם.

במתניתא תנא:
"ריח הפה".

רב אסי מתני איפכא,
ומנח בה סימנא:
שמואל לא פסיק פומיה מכוליה פירקין.

31. עז, א

רס"י

תיקשי לך מתני'. דקא חשיב
להו בתרין:
מקמץ צואת כלבים. לא ידעתי
מה צורך בה אבל באשכנז
ראיתי ששורין בהם הבגדים
לפני כבוסן יום או יומים:
בשלמא מתני' לא קשיא.
אברייטא דאיכא למימר האי
דחשיב ליה בתרי הכי קאמר
אחד בורסי קטן דהיינו מקמץ
ואחד בורסי גדול:
בורסי קטן. שהוא עני ויש לו
עורות מעט: הכי גרסינן תנאי
היא דתניא מקמץ זה בורסקי
ויש אומרים זה המקמץ צואת
כלבים והכי גרסי' לה בתוספתא
והא דרבי יוסי ברבי יהודה
מלתא אחריתי קאמר ושם היא
שנויה:

"והמקמץ".

מאי "מקמץ"?

אמר רב יהודה:
זה המקמץ צואת כלבים.

מיתיבי:

"מקמץ - זה בורסי"!

ולטעמיה,

תיקשי לך מתניתין:

"המקמץ,

והמצרף נחושט,

והבורסי"!

בשלמא מתניתין - לא קשיא:

כאן - בבורסי גדול,

כאן - בבורסי קטן,

אלא לרב יהודה - קשיא!

תנאי היא,

דתניא:

"מקמץ - זה בורסי.

ויש אומרים:

זה המקמץ צואת כלבים".

32. עז, א

רס"י

חשלי דודי. מחשלין ומרדדין
 נחשת ועושין ממנו יורות
 ומסריח הוא:
מעיקרו. ממקום מוצאו מן
 הארץ:

"והמצרף נחושט,
 והבורסי".

מאי "מצרף נחושט"?

רב אשי אמר:
 חשלי דודי.

רבה בר בר חנה אמר:
 זה המחתר נחושט מעיקרו.

תניא כוותיה דרבה בר בר חנה:
 "איזהו "מצרף"?
 זה המחתר נחושט מעיקרו".

33. עז, א

רפ"י

אכסוהו שערי. האכילוהו
שעורים כבהמה כל הנאכל שלא
כדרכו קרי ליה כוסס:
וקאמר לה. להא מילתא דרב:
משמיה דר' יוחנן. דאיהו נמי
כרב סבירא ליה:

אמר רב:

האומר: "איני זן ואיני מפרנס" - יוציא ויתן כתובה.

אזל רבי אלעזר אמרה לשמעיה קמיה דשמואל.

אמר: אכסוהו שערי לאלעזר,

עד שכוּפין אותו להוציא - יכפוהו לזון!

ורב?

אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

כי סליק רבי זירא אשכחיה לרבי בנימין בר יפת דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן.

אמר ליה: על דא אכסוהו שעריין לאלעזר בבבל.

34. עז, א-ב

רפ"י

אין מעשין. אין כופין להוציא:
 אין כופין. דלא כפינן אפריה
 ורביה:
 ואלו שכופין. הני אין אפריה
 ורביה לא:
 בשלמא לרב אסי. לא תקשי הא
 דלא חשיב פסולות במתניתין
 דאיכא לשנויי:
 דרבנן קתני. הנך דאיסורא
 ידיהו לא כתיבא באורייתא:
 ליתני נשא אשה ושהה כו'.
 דמדאורייתא לא מיחייב
 לאפוקה דאפשר ליקח לו אשה
 אחרת אצלה אבל מדרבנן קאמר
 דכל כמה דאיתא להא גביה לא
 נסיב אחריתי:
 הא במילי. אפריה ורביה במילי
 מייסרינן בשוטי לא רדינן ליה
 אבל הנך בשוטי נמי רדינן ליה
 שאי אפשר לה לקבל:
 התם. גבי מתניתין:
 כי אמרה. מקבלנא ליה והוינא
 בהדיה שבקינן לה:

אמר רב יהודה אמר רב אסי:

אין מעשין אלא לפסולות.

כי אמריה קמיה דשמואל, אמר:

כגון: אלמנה לכהן גדול,

גרופה וחלוצה לכהן הדיוט,

ממזרת ונתינה לישראל,

בת ישראל לנתין ולממזר,

אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - אין כופין אותו.

ורב תחליפא בר אבימי אמר שמואל:

אפילו נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - כופין אותו.

תנן:

"אלו שכופין אותו להוציא: מופה שחין,

ובעל פוליוס".

בשלמא לרב אסי, דרבנן - קתני,

דאורייתא - לא קתני,

אלא לרב תחליפא בר אבימי, ליתני: "נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - כופין אותו!"

אמר רב נחמן:

לא קשיא:

הא - במילי,

הא - בשוטי.

מתקיף לה רבי אבא:

"בדברים לא יוסר עבד" (משלי כט, יט)!

אלא אמר רבי אבא:

הא והא - בשוטי,

התם - כי אמרה: "הוינא בהדיה", שבקינן לה,

הכא - אף על גב דאמרה: "הוינא בהדיה", לא שבקינן לה.

עז, ב

והרי מופה שחין, דאף על גב דאמרה: "הוינא בהדיה", לא שבקינן לה,

דתנן:

"חוג ממופה שחין, מפני שממקתו",

וקתני!

התם - כי אמרה: "דיירנא בהדיה בסהדי", שבקינן לה,

הכא - אף על גב דאמרה: "דיירנא בהדיה בסהדי", לא שבקינן לה.

35. עז, ב

רפ"י

בעלי ראתן. שרץ יש לו במוחו :
ויתיקין. חלשים :
ורמו דידבי עליה. זבובין כרוכין
אחריו :
פילא. עשב שקורין פוליון :
ולודנא. אלישינא :
גירדא דאגוזא. קליפי עץ האגוז :
גירדא דאשפא. מה שגוררין מן
העור :

כליל מלכא. חבצלת :
מתחלא דדיקלא סומקא. שומר
שיש להם לתמרים בקטנותן
כעין שיש לאגוזים קטנים :
לביטא דשישא. של שיש כלומר
מקום שאין רוח שולט שם :
שב לבני ואריחא. שכותלן עב
שבעה לבנים זה אצל זה ואריח
שהוא חצי לבינה והלבינה
שלשה טפחים :
ונטיל ליה. ושופך לו מאותן
מים :
עד דרפיא ארעיתא דמוחיה.
גולגלתו מתרככת ונוחה ליקרע
בסכין :
טרפי. עליו :

ומדלי כל חד כרעא. מגביה רגלו
של שרץ ומושיב העלה תחת רגלו
שאם לא יעשה כן לכשיחזיק
בגופו ליטלו ינעוץ צפרניו במוחו
ויקוב את הקרום :
בצבתא. טנלייש :
דאי לא. אם לא ישרפנו יחזור
עליו :

הזהרו מזבובי בעלי ראתן.
זבובים השוכנים עליו קשות
להביא אותו חולי על איש אחר :
בזיקיה. במקום שתנשב רוח
אחת על שניהם :
מיכרך בהו. נדבק אצלם בשעה
שעוסק בתורה ומושיבן אצלו
ומובטח הוא שתגין התורה עליו
ולא יוזק :
כי הוה שכיב. כשהגיע זמנו
ליפטר :

תניא:

אמר רבי יוסי:

שח לי זקן אחד מאנשי ירושלים:

עשרים וארבעה מובי שחין הו,

ובולן אמרו חכמים: תשמיש קשה להו,

ובעלי ראתן - קשה מבולן.

ממאי הוי?

דתניא:

הקיד דם ושימש - הויין לו בנים ויתיקין.

הקידו שניהם ושימשו - הויין לו בנים בעלי ראתן.

אמר רב פפא:

לא אמרן אלא דלא טעים מידי,

אבל טעים מידי - לית לן בה.

מאי סימניה?

דלפן עיניה,

ודייבי נחיריה,

ואיתי ליה רירא מפומיה,

ורמו דידבי עילויה.

ומאי אסותיה?

אמר אביי:

פילא,

ולודנא,

גירדא דאגוזא,

וגירדא דאשפא,

וכליל מלכא,

ומתחלא דדיקלא סומקא - ושליוק להו בהדי הדדי,

ומעיל ליה לביטא דשישא,

ואי לא איפא ביתא דשישא - מעיל ליה לביטא דשב לבני ואריחא,

ונטיל ליה תלת מאה כסי על רישיה, עד דרפיא ארעיתא דמוחיה,

וקרע למוחיה,

ומייתי ארבע טרפי דאסא ומדלי כל חד פרעא ומותיב חד,

ושקיל בצבתא, וקלי ליה,

דאי לא - הדר עילויה.

מכריו רבי יוחנן:

הזהרו מזבובי של בעלי ראתן.

רבי זירא לא הוה יתיב בזיקיה.

רבי אלעזר לא עיל באהליה.

רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההיא מבואה.

רבי יהושע בן לוי מיכרך בהו ועסיק בתורה.

אמר: "אילת אהבים ויעלת חן" (משלי ה, יט),

אם חן מעלה על לומדיה - אגוני לא מגנא?!

כי הוה שכיב,

אמרו ליה למלאך המות: זיל, עביד ליה רעותיה.

רפ"י

אחוי לי דוכתאי. הוליכני לגן עדן
והראני מקומי:
שור. קפץ:
איתשיל אשבועתא. אם נשבע
בשבועה מעולם ונשאל עליה
להתירה:
תכטיק. פלישטייל:
אם כן לית את בר ליואי. אין
אתה ראוי לכרוז זה שאני שומע
שהקשת אינו אלא אות ברית
שלא יחרב העולם ואם יש צדיק
גמור בדור אין צריך אות:
לא הואי מידי. לא נראה הקשת
בימיו:
שושביניה. אוהבו ורגיל אצלו
מלאך המות:
מי איכרכת בבעלי ראתן ועסקת
בתורה. כדהוה עבד איהו שהיה
מסכן בנפשו לכבד את התורה:
בשביל כבוד עצמך. שיקרבו
אליך ויספדוך ויתעסקו בך:
אמר אבוי לאפוקי ממאן דלא
קיים. עמוד זה בא להוציא
מעליו מי שלא קיים את כל
התורה כמו שקיים הוא:

אזל איתחזי ליה.
אמר ליה: אחוי לי דוכתאי.
אמר ליה: לחיי.
אמר ליה: הב לי סכינך, דלמא מבעתת לי באורחא.
יהבה נהליה.
כי מטא להתם, דלייה, קא מחוי ליה,
שוור נפל לההוא גיסא.
נקטיה בקרנא דגלימיה,
אמר ליה: בשבועתא דלא אתינא.
אמר קודשא בריך הוא: אי איתשיל אשבועתא - ניהדר,
אי לא - לא ניהדר.
אמר ליה: הב לי סכינא.
לא הוה קא יתיב ליה.
נפקא בת קלא ואמרה ליה: הב ניהליה, דמיתבעא לברייתא.
מכריז אליהו קמיה: פנו מקום לבר ליואי!
פנו מקום לבר ליואי!
אזל אשכחיה לרבי שמעון בן יוחאי דהוה יתיב על תלת עשר תכטיקי פיזא.
אמר ליה: אתה הוא בר ליואי?
אמר ליה: הן.
נראתה קשת בימך?
אמר ליה: הן.
אם כן, אי אתה בר ליואי.

ולא היא,
דלא הואי מידי,
אלא סבר: לא אחזיק טיבותא לנפשאי.

רבי חנינא בר פפא שושביניה הוה.
כי הוה קא ניהא נפשיה,
אמרו ליה למלאך המות: זיל עבד ליה רעותיה.
אזל לגביה ואיתחזי ליה.
אמר ליה: שבקי תלתין יום עד דנהדר תלמודאי,
דאמרי: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו ביזו.
שבקיה,
לבתר תלתין יומין אזל איתחזי ליה.
אמר ליה: אחוי לי דוכתאי.
אמר ליה: לחיי.
אמר ליה: הב לי סכינך, דלמא מבעתת לי באורחא.
אמר ליה: כחברך בעית למיעבד לי?
אמר ליה: אייתי ספר תורה וחזי מי איפא מידי דכתיב ביה דלא קיימתיה.
אמר ליה: מי איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה?
ואפילו הכי, כי נח נפשיה, אפסיק ליה עמודא דנורא בין ידיה לעלמא,
וגמירי: דלא מפסיק עמודא דנורא אלא אחד בדרא, או לתרין בדרא.
קרב לגביה רבי אלכסנדר,
אמר: עשה בשביל כבוד חכמים!
לא אשגח.
עשה בשביל כבוד אבך!
לא אשגח.
עשה בשביל כבוד עצמך!
איסתלק.

אמר אבוי:
לאפוקי ממאן דלא קיים¹⁸⁵.

אמר ליה רב אדא בר מתנא:

¹⁸⁵ גירסת וילנא: (אפילו אות אחת)

לֹא־פּוֹקִי מִמֶּר דְּלֹא אֵית לִיה מַעֲקָה לְאַיְגָרִיה.

וְלֹא הִיא,

מִיְהוּה הָוָה, וְהֵיא שְׁעָתָא הוּא דְשִׁדְיָה זִיקָא.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

מִפְּנֵי מָה אֵין בְּעָלֵי רֵאתָן בְּבִבְלָ?

מִפְּנֵי שְׁאוּכְלִין תְּרֵדִין,

וְשׁוֹתִין שְׂכָר שֶׁל הַיּוֹמִי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

מִפְּנֵי מָה אֵין מְצוֹרְעִין בְּבִבְלָ?

מִפְּנֵי שְׁאוּכְלִין תְּרֵדִין,

וְשׁוֹתִין שְׂכָר,

וְרוֹחֲצִין בְּמֵי פָרָת.

הדרן עלך המדיר את אשתו

רפ"י

של היזמי. שמטילין בו כשות
שגדל בהיזמי: